

Guía Docente				
Datos Identificativos			2021/22	
Asignatura (*)	Codicoloxía	Código	710521027	
Titulación	Mestrado Universitario en Estudos Avanzados en Museos, Arquivos e Bibliotecas			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	3
Idioma	Galego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinación	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Profesorado	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Web	https://coruna.academia.edu/Jos%C3%A9SantosPaz			
Descrición xeral	A materia pretende introducir o alumnado no estudo das formas que adopta o libro manuscrito antigo e medieval. Préstase especial atención á descrición morfolóxica dos soportes de escritura e aos procesos polos que estes pasan para recibiren a escritura. Outro aspecto salientable é a descrición e catalogación de libros antigos, na que se centra a parte práctica da materia. As prácticas de análise fanse sobre facsimiles e recursos electrónicos. Se for posible, intentarase organizar unha visita a un arquivo ou biblioteca para que o alumnado teña contacto directo con algún manuscrito medieval.			

Plan de continxencia	1. Modificacións nos contidos Non se realizarán cambios 2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen Lecturas (computa na avaliación) Traballo tutelado (computa na avaliación) *Metodoloxías docentes que se modifican Sesión maxistral: substituída polo uso da plataforma de teleformación (moodle) e sesións virtuais síncronas a través de Teams para a resolución de dúbidas e cuestións 3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado Moodle: cada semana poranse a disposición do alumnado tres temas cos materiais correspondentes (presentacións, bibliografía, estudos de caso, materiais complementarios), a razón de un tema cada dous días. Tamén se empregará o foro de novas para comunicacións varias. Teams: prevense seis sesións síncronas, dúas durante as dúas semanas en que se imparte a materia e outras dúas posteriormente, para resolver dúbidas en relación coas tarefas encargadas. Titoría virtual: Atención permanente polo correo electrónico. 4. Modificacións na avaliación Lecturas (40%): Avaliación dos traballos sobre a bibliografía indicada. Traballos tutelados (60%): Traballo práctico individual (descrición dun código a partir dunha reprodución dixital). *Observacións de avaliación: Mantéñense as mesmas que figuran na guía docente (pero, de ser o caso, so se computará a asistencia ás sesións maxistras presenciais ata o momento no que se suspendeu a actividade presencial). A modificación das metodoloxía de avaliación aplicarase a todo o alumnado. Son condicións para superar a materia: asistir e participar nas actividades programadas; entregar os traballos nas datas que se indiquen; obter un 50% na suma da calificación das actividades avaliábeis. A oportunidade de xullo estará sometida ás mesmas condicións que a de xuño. 5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía Non se realizarán cambios. O alumnado terá á súa disposición os materiais dixitalizados en moodle.

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	CE1 ? Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental
A3	CE3 ? Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental
A6	CE6 ? Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais
A8	CE8 ? Estar capacitado para a posta en valor e a difusión do patrimonio culturale bibliográfico documental
A15	CE15 ? Ter capacidade para catalogar e organizar coleccións patrimoniais

B1	CB6 ? Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación
B2	CB7 ? Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo
B5	CB10 ? Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo
B6	CG1 ? Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrita nas linguas oficiais da comunidade autónoma
B8	CG3 ? Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida
C1	CT1 ? Capacidade de análise e síntese
C2	CT2 ? Capacidade de resolución de problemas
C3	CT3 ? Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas
C9	CT10 ? Incorporas as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, no análise de datos e a difusión e comunicación de resultados

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título	
Estar capacitado para investigar en temas de patrimonio cultural e bibliográfico documental	AP1		
Saber manexar e aplicar as novas tecnoloxías no eido do patrimonio cultural e bibliográfico documental	AP3		
Estar capacitado para a xestión en arquivos históricos e bibliotecas patrimoniais	AP6		
Estar capacitado para a posta en valor e a difusión do patrimonio cultural e bibliográfico documental	AP8		
Ter capacidade para catalogar e organizar coleccións patrimoniais	AP15		
Posuir e comprender os coñecementos que acheguen una base u oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas a miúdo nun contexto de investigación		BP1	
Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos nunha base ou oportunidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		BP2	
Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que haberá de se en gran medida autodirixido ou autónomo		BP5	
Expresarse correctamente, tanto de xeito oral como escrita nas linguas oficiais da comunidade autónoma		BP6	
Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para o aprendizaxe ao longo da súa vida		BP8	
Capacidade de análise e síntese			CP1
Capacidade de resolución de problemas			CP2
Habilidades para localizar e analizar información de fontes diversas			CP3
Incorporas as TIC no proceso de investigación e a xestión da información, no análise de datos e a difusión e comunicación de resultados			CP9

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Definición e obxectivos da disciplina. Introducción á historia do libro manuscrito durante a Antigüidade e a Idade Media. Orientacións actuais da Codicología e novas metodoloxías.	
2. Soportes da escritura antiga e medieval: papiro, pergamiño e papel.	
3. Morfoloxía do libro antigo e medieval: táboas de cera, rolo e códice.	
4. Morfoloxía do códice (1): cadernos.	

5. Morfoloxía do códice (2): preparación da páxina.	
6. Morfoloxía do códice (3): outros aspectos (decoración, ilustración, encadernación).	Estudo de caso: elaboración de «tabulae capitulorum» no «Liber diuinorum operum» de Hildegarde de Bingen: evidencias codicolóxicas.
7. A escritura dos códices antigos: copistas e materiais de escritura.	
8. Descrición e catalogación de manuscritos: tipoloxía, fontes e problemas.	

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Lecturas	A1 B5 C3	0	25	25
Traballos tutelados	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	0	35	35
Sesión maxistral	A1 A3 A6 A8 A15	15	0	15
Atención personalizada		0		0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Lecturas	Lectura da literatura científica que se indique para completar a formación de cada tema.
Traballos tutelados	Traballo individual que demostre a aplicación práctica dos contidos da materia (descrición e catalogación de códices).
Sesión maxistral	Exposición oral complementada co uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudantes, coa finalidade de transmitir coñecementos e facilitar a aprendizaxe.

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Traballos tutelados	Os alumnos e alumnas serán atendidos en horario de titorías para recibiren indicacións relativas á elaboración do traballo tutelado.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Sesión maxistral	A1 A3 A6 A8 A15	Asistencia ás sesións maxistras	30
Lecturas	A1 B5 C3	Avaliación dos traballos sobre a bibliografía indicada	20
Traballos tutelados	A1 A3 A15 B1 B2 B6 B8 C1 C2 C3 C9	Traballo práctico individual	50

Observacións avaliación
A avaliación terá en conta a asistencia activa ás aulas das sesións maxistras e a realización dun traballo práctico de descrición dun códice. Tamén se indicarán ao longo do curso traballos a realizar sobre a bibliografía de lectura obrigatoria. Os traballos deberán ser entregados dentro do prazo máximo da data que se indique en cada caso. Na avaliación dos traballos prácticos terase en conta a boa calidade do contido e tamén a corrección lingüística, a claridade expositiva e a observación das normas estándar para a elaboración de traballos académicos (citas, bibliografía, etc.).   Aqueles/as alumnos /as que teñan algún tipo de excepcionalidade para vir a clase legalmente concedida, que falen co/a profesor/a á comezos de curso para establecer as titorías e os sistemas de avaliación correspondentes

Fontes de información

Bibliografía básica

- Agati, M. L. (2003). Il libro manoscritto. Introduzione alla Codilogia. Roma: L'Erma
 - Petrucci, A. (1984). La descrizione del manoscritto: storia, problemi, modelli. Roma: Nuova Italia Scientica
 - Ruiz, E. (2002). Introducción a la Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez
 - Ruiz, E. (1988). Manual de Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez
 - Sánchez Mariana, M. (1995). Introducción al libro manuscrito. Madrid: Arco Libros
 - Szirmai, J. A. (1999). The Archaeology of Medieval Bookbinding. Ashgate
 - Clemens, R. (2007). Introduction to manuscript studies. Ithaca: Cornell U. P.
 - Lemaire, J. (1989). Introduction à la Codicologie. Louvain-La-Neuve
 - Maniaci, M. (2002). Archeologia del manoscritto. Metodi, problemi, bibliografia recente. Roma: Viella
 - Rehbein, M.-Schaßan, T.-Sahle, P. (eds.) (2009). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter - Codicology and Palaeography in the Digital Age. Norderstedt
 - Fischer, F.-Fritze, C.-Vogeler, G. (eds.) (2011). Kodikologie und Paläographie im digitalen Zeitalter 2 - Codicology and Palaeography in the Digital Age 2. Norderstedt
 - Gómez Rabal, A.-Hamesse, J.-Pavón Ramírez, M. (eds.) (2019). El lenguaje del arte. Evolución de la terminología específica de manuscritos y textos. Basel: Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales (FIDEM)
 - (). Universität Heidelberg. Digitale Bibliothek <http://www.ub.uni-heidelberg.de/helios/digi/handschriften.html>. Heidelberg: Universität
 - (). Digitalisierte Sammlungen der Staatsbibliothek zu Berlin <http://digital.staatsbibliothek-berlin.de/>. Berlin: Staatsbibliothek
 - (). Universiteit Leiden. Medieval Manuscripts <http://www.library.leiden.edu/special-collections/manuscripts/subcollections-whs-medieval-mss.html#information-retrieval-databases>. Leiden: Universiteit
 - (). Manuscripta mediaevalia <http://www.manuscripta-mediaevalia.de/#|4>.
 - (). Codices Electronici Sangallenses (CESG) <http://www.cesg.unifr.ch/en/>. Sankt Gallen: Stiftsbibliothek
 - (). Österreichische Nationalbibliothek. Handschriften <http://www.onb.ac.at/sammlungen/hschrift/bibliographie.htm>. Wien: ÖNB
 - (). Biblioteca Nacional de España. Manuscritos <http://www.bne.es/es/Colecciones/Manuscritos/>. Madrid: Biblioteca Nacional
 - (). Electronic Resources: Paleography and Codicology <http://medieval.berkeley.edu/resources/electronic/paleography-and-codicology>. Berkeley: University of California
 - (). Internet Resources for the Study of Early Medieval Monasticism, 1. Digital Latin Medieval Manuscripts <http://www.earlymedievalmonasticism.org/listoflinks.html>. Wisconsin: Institute for Research in Humanities
-

Bibliografía complementaria	- Díaz y Díaz, M. C. (1988). El códice calixtino de la catedral de Santiago. Estudio codicológico y de contenido. Santiago de Compostela- Boillon, B. (1983). Introduction aux techniques du livre. Grenoble: Bibliothèque Universitaire- Pacht, O. (1993). La miniatura medieval: una introducción. Madrid: Alianza- Díaz y Díaz, M. C. (1983). En torno a la codicología actual, en Unidad y pluralidad en el mundo antiguo: actas del VI Congreso Español de Estudios Clásicos, pp. 293-304. Madrid: Gredos- Gillisen, L. (1977). Prolégomènes d'une codicologie. Recherches sur la construction des cahiers et la mise en page des manuscrits médiévaux. Gand- Muzerelle, D. (1997). Vocabulario de codicología. Madrid: Arco Libros- Lemaire, J. (1989). Introduction à la codicologie. Louvain-la-Neuve : L'Institut d'Etudes Medievales de l'Université Catholique- Beccaria, A. (1956). I Codici di medicina del periodo presalernitano, (secoli IX, X e XII) . Roma : Edizioni di Storia e Letteratura- VV. AA. (2011). La fabbrica del codice. Materiali per la storia del libro nel tardo medioevo. Roma: Viella- Smith, W. A. (2014). A Study of the Gospels in Codex Alexandrinus. Codicology, Palaeography, and Scribal Hands. Brill- Suárez González, A. (1999). Cómo se elabora un libro en el siglo XII. El proceso de confección bibliográfica a través de los manuscritos calagurritanos . Kalakorikos 4, pp. 105-122- Fernández, D. A.-Martí Martínez, C. (2017). Fragmentos de códices litúrgico-musicales en España: apuntes para una historiografía y una propuesta de descripción (en Hispania sacra, 139, vol. 69, pp. 49-60).- Santos Paz, J. C. (2019). «Tabulae capitulorum» de las obras profética de Hildegarde de Bingen (en: Diagnostica testuale. Le «tabulae capitulorum», pp. 223-260). Firenze: Edizioni del Galluzzo

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías